

Nu ik voor een paar maanden in Nederland ben, zie ik weer extra duidelijk de verschillen tussen Uganda en Nederland. Ik geniet er weer volop van om in Nederland te tolken. Natuurlijk zijn er altijd wensen hoe iets beter kan. Maar we hebben een goede tolkvoorziening, waardoor dove mensen vaak een tolk kunnen inzetten. In Uganda daarentegen is de Ugandese Gebarentaal weliswaar erkend, maar de tolkvoorziening is nagenoeg niet geregeld.

Een tijdje geleden tolkte ik hier in Nederland een uitvaart. Ik vind het altijd mooi om in zo'n situatie te tolken. Zelf vind ik een uitvaart erg belangrijk in het proces van afscheid nemen. Dan is het mooi om in dergelijke situaties te tolken en zo dove mensen ook de kans te geven het proces van afscheid nemen meer mee te beleven.

De gemiddelde levensverwachting is in Uganda veel lager dan in Nederland. In Nederland worden mannen gemiddeld 79,7 en vrouwen 83,1 jaar. In Uganda is het gemiddelde 59,2 jaar. Het gebeurt dus regelmatig dat een vader of moeder van vrienden (veelal twintigers) van mij overlijdt, meer dan ik in Nederland heb meegemaakt. Ook op mijn werk maakte ik een overlijden mee. De docent van Primary 1 (vergelijkbaar met groep 3) ging het ziekenhuis in voor een operatie. Helaas kwam hij het ziekenhuis niet meer uit en overleed hij daar zo'n vijf weken later.

Een dag later was er een afscheidsbijeenkomst, in de kerk naast de school. Het is niet de officiële begrafenis, die volgt de dag erna op een andere plek in het land. Alle kinderen van de school zijn bij de bijeenkomst, de docenten, en dove volwassenen en anderen die hem hebben gekend. Maar een officiële tolk? Die is er niet.

Er wordt wel getolkt, deels door een docent die ook de bijeenkomst leidt, en veelal door een andere docent. Liederen worden niet vertaald, en de kwaliteit van de vertaling is niet altijd even goed. Ik neem het mijn collega's niet kwalijk; ze zijn tenslotte ook zelf betrokkene in de situatie en bovendien

niet opgeleid als tolk. Voor de doven is het wel vervelend. Zij willen graag ook de liederen kunnen volgen. Ze vragen mij om te helpen, maar mijn kennis van Ugandese Gebarentaal is ook maar beperkt.

Een begrafenisverzekering kent met in Uganda niet en geld sparen gebeurt ook maar zelden. En dus wordt er bij een overlijden bij iedereen geld verzameld om de kosten te kunnen betalen. Geld uitgeven aan een tolk is dan al helemaal niet mogelijk.

Belangrijker is het dat er geld is voor de kist en dat het lichaam vervoerd kan worden naar de geboortegrond.

Tja, dat gebeurt er als er geen goede tolkvoorziening is. Dan moet je het als dove helaas in zulke beladen moment ook zonder professionele tolk doen.

Mijn naam is Famke (Nakimuli) Wildeman, 37 jaar, en tolk Nederlandse Gebarentaal. Sinds de zomer van 2016 woon ik in Uganda. Ik werk daar als vrijwilliger op een dovenschool, Uganda School for the Deaf in Ntinda, in de hoofdstad Kampala. Ik geef les en ik zoek sponsors voor kinderen uit armere gezinnen. Ook onderhoud ik contacten met de tolken Gebarentaal.

